

ชาติพันธุ์วรรณนาวิธีในห้องเรียนดนตรีระดับประถมศึกษา
Educational Ethnography in Music Classroom
at Primary School Level

วนิดา พรหมบุตร^{1*}

Wanida Bhrammaputra^{1*}

¹ The Demonstration School of Khon Kaen University, Primary School, Khon Kaen, 40002, Thailand

* Corresponding author, E-mail: bhrammapu@gmail.com

(Received: May 6, 2023; Revised: August 2, 2023; Accepted: August 7, 2023)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอกรอบแนวคิดเรื่องชาติพันธุ์วรรณนาทางการศึกษา เพื่อนำมาปรับใช้ศึกษาพฤติกรรมนักเรียนและสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางด้านดนตรีของนักเรียน วิธีดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในวิชาดนตรีในชั้นเรียน นับจากปี พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา เป็นเวลาเกือบ 50 ปี ที่กระแสของการทำวิจัยทางด้านดนตรีศึกษาในระดับประถมศึกษาในประเทศไทย ส่วนมากได้ดำเนินตามกรอบของการวิจัยเชิงปริมาณที่สะท้อนความจริงในชั้นเรียนด้วยกระบวนการค้นพื้นฐานนิยมที่เน้นการหาคำตอบในเชิงกระบวนการแบบนิรนัย ในขณะที่การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนาทางการศึกษาเป็นกระบวนการแบบอุปนัยมีได้อยู่ในกระแสหลักของการวิจัยด้านดนตรีศึกษาของไทย เป็นวิธีวิทยาการวิจัยที่มีบทบาทในการมองชั้นเรียนและโรงเรียนเป็นกลุ่มย่อยทางสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในหลายมิติที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ค่านิยมและการเรียนรู้ของเด็ก โดยเฉพาะนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความอ่อนไหวต่อการเรียนรู้ บทความนี้มุ่งประเด็นไปที่การทำความเข้าใจชาติพันธุ์วรรณนาทางการศึกษาในฐานะวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเสนอเป็นวิธีการทางเลือกสำหรับนำมาปรับใช้กับการทำวิจัยทางด้านดนตรีศึกษาในประเทศไทย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์วรรณนา วิจัยในชั้นเรียน การจัดการเรียนรู้ ดนตรีระดับประถมศึกษา

Abstract

This academic research presents the framework on educational ethnography so as to be applied in examination of students' behavior and learning environment that influence students' music learning. The use of educational ethnography to assist and advance music education is considered to be useful since B.E. 2516. The majority of research on the subject of music education in Thailand has used the positivism paradigm and a quantitative research methodology for more than 50 years. While an educational ethnography is not commonly preferred, it is utilized to reflect on factual concerns in classrooms, particularly when using deductive approaches. With a focus on subgroup scales in social culture, this paper aims to promote educational ethnography as a method for study. The interaction of social members, behaviors, and social values in primary school children's learning practices is essential to ethnographic educational research. In a study that uses qualitative research design and methodological perspective to the success of learning management, educational ethnography might also be optional.

Keywords: Ethnography, Classroom research, Learning management, Music in Primary School

บทนำ

ในช่วงระยะเวลาเกือบ 50 ปีที่ผ่านมา แนวทางการทำวิจัยทางด้านดนตรีศึกษาในประเทศไทยมีแนวโน้มพัฒนาในประเด็นการศึกษาและวิธีการศึกษาเป็นลำดับ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าการวิจัยทางด้านดนตรีศึกษาส่วนใหญ่ได้พัฒนาขึ้นจากการทำวิทยานิพนธ์เพื่อจบการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา [1-2] และบางส่วนเป็นผลงานวิจัยชั้นเรียนของครูสอนดนตรีทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษาของไทย

ผลการศึกษาของนที เชี่ยวชนะ [1] ได้ชี้ให้เห็นในภาพรวมของการวิจัยทางด้านดนตรีศึกษาในประเทศไทยระหว่าง ปี พ.ศ. 2516-2550 จากจำนวนงานวิจัย 129 เรื่อง แบ่งเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณจำนวน 62 เรื่อง วิจัยเชิงคุณภาพ 67 เรื่อง รวบรวมจากวิทยานิพนธ์ในระดับบัณฑิตศึกษา 5 สถาบัน คือ มหาวิทยาลัยมหิดล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยศิลปากรและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในภาพรวมของงานวิจัยทั้งหมดมีเนื้อหาสาระหลักแบ่งเป็น 7 หมวด ได้แก่ การเรียนการสอนดนตรี หลักสูตรดนตรี ผลทางจิตวิทยาที่มีความสัมพันธ์กับดนตรี การวัดและประเมินผลการเรียนดนตรี ประวัติและวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรี การบริหารและการนิเทศการเรียนการสอนดนตรี และวิชาชีพดนตรีตามลำดับ มีเนื้อหาสาระรองอีกจำนวน 27 ประเด็น โดยมีประเด็นรองที่ได้รับความสนใจมากที่สุดใน 5 ลำดับแรก คือ การศึกษาทางด้านสภาพปัญหาการเรียนการสอนการพัฒนาวัฒนธรรมชุดการสอนดนตรี การพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนการสอนดนตรี การเรียนการสอนทักษะดนตรี และทัศนคติความคิดเห็นในการเรียนดนตรีตามลำดับ หากพิจารณาในด้านวิธีวิทยาการวิจัยพบว่า การวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive/survey) มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือการวิจัยเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Study) วิจัยเชิงทดลอง (Lab/Experimental Research) วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงพัฒนา (Research & Development) การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlation Research) การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์/เอกสาร (historical/Documentary Research) ตามลำดับ [1]

ในประเด็นเดียวกัน จากวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาของประพันธ์ศักดิ์ พุ่มทองอินทร์ เรื่อง “การศึกษางานวิจัยดนตรีศึกษาในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2545-2554” [2] ได้สรุปภาพรวมจากการศึกษา งานวิจัยทางด้านดนตรีศึกษาในประเทศไทยจำนวน 151 เรื่อง และได้ชี้ให้เห็นว่าในช่วงทศวรรษนี้ พบแนวทางการวิจัยทางด้านดนตรีศึกษาของไทย 6 ประเด็นหลัก คือ (1) งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมทางดนตรี (2) งานวิจัยทางด้านสร้างนวัตกรรมใหม่ โปรแกรมการสอน ชุดการสอนและสื่อการสอน (3) งานวิจัยในด้านการบริหารการจัดการดนตรีและหลักสูตรดนตรี (4) งานวิจัยในด้านรูปแบบการเรียนการสอนใหม่ การใช้เทคโนโลยีและออนไลน์ (5) งานวิจัยด้านการเชื่อมโยงความรู้ด้านบูรณาการการศึกษา และ (6) งานวิจัยทางดนตรีที่มุ่งสร้างความร่วมมือกับชุมชนในการจัดการศึกษา ในภาพรวมของงานวิจัยทั้ง 6 ด้านนี้ ส่วนมากได้ดำเนินการภายใต้การวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วยการวิจัยแบบทดลองและการวิจัยแบบสำรวจ รวมทั้งการวิจัยเชิงสัมพันธ์และการวิจัยเชิงพัฒนา ซึ่งอาศัยเครื่องมือในการวิจัยที่หลากหลาย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบประเมินทักษะและแบบสัมภาษณ์ ในท้ายที่สุดการแสดงผลการศึกษาส่วนใหญ่ได้อาศัยความเที่ยงตรงเชิงสถิติ เช่น การใช้ร้อยละ การใช้ค่าเฉลี่ย S.D การใช้ t-test และสถิติที่ซับซ้อนที่หลากหลายมาวิเคราะห์ ตีความ สรุปเป็นผลการศึกษา

หลังจากปี พ.ศ. 2554 เป็นต้นมา งานวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษาและงานวิจัยของครูดนตรี ในระดับอุดมศึกษา มัธยมศึกษาและประถมศึกษา พบว่างานวิจัยจำนวนมากได้ดำเนินการอยู่ในกรอบของการวิจัย

ทางการศึกษาในเชิงปริมาณ [3-4] ในขณะที่การวิจัยเชิงคุณภาพ [5] รวมถึงการวิจัยแบบผสมผสานวิธีทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพนั้น ยังคงได้รับความสนใจอยู่ในจำนวนจำกัด [6-8] โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำวิธีวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Educational Ethnography) ไปใช้ในการวิจัยทางการเรียนการสอนดนตรี

ในมุมมองที่สอดคล้องกัน จากงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย: มิติการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม” ของยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์ วิทยาลัยพหุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ [9] ศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2561 จำนวน 30,112 แห่ง ซึ่งเห็นว่าสภาพจริงของการจัดการเรียนการสอนดนตรีในโรงเรียนของประเทศไทยนั้นประสบกับปัญหาในหลายมิติ เช่น บุคลากร สื่อการสอน นโยบาย การบริหารจัดการ งบประมาณ เป็นต้น และสะท้อนให้เห็นว่า การสอนดนตรีสากล (และการวิจัยในชั้นเรียน) ยังคงยึดหลักการและทฤษฎีการสอนที่ประยุกต์วิธีการสอนดนตรีตามแนวทางของนักวิชาการดนตรีศึกษาชาวต่างประเทศสามคน คือ โซลตัน โคตยา (Zoltan Kodaly) คาร์ล ออร์ฟ (Carl Orff) และ เอมีล ซาคส์ ดาลโครซ (Emile Jaques-Dalcroze) จะเป็นการดีหากการศึกษาหรือวิจัยในอนาคตจะปรับประยุกต์แนวคิดที่มีได้อยู่ภายใต้กรอบเชิงทฤษฎีของนักวิชาการทางด้านดนตรีศึกษาต้นแบบเพียงสามท่าน ในขณะที่การเรียนการสอนดนตรีไทยในชั้นเรียนให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนแบบมุขปาฐะที่เน้นการปฏิบัติ และมีการพัฒนาวิธีการสอนและทำวิจัยในชั้นเรียนด้วยการสร้างชุดการสอนที่สอดคล้องกับบริบทของชั้นเรียน [9]

ในปัจจุบันพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมดิจิทัลมากขึ้นเป็นลำดับ ชั้นเรียนออนไลน์ (Online Classroom) เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากควบคู่ไปกับการเรียนแบบชั้นเรียนปกติ (Onsite Classroom) การศึกษาชั้นเรียนด้วยมุมมองนอกเหนือจากการวิจัยเชิงปริมาณเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างความเข้าใจปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ พร้อมทั้งช่วยหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมกับบริบทของชั้นเรียน

บทความนี้ ต้องการนำเสนอวิธีวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic Approach) สำหรับปรับใช้กับการศึกษาชั้นเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยทางด้านดนตรีศึกษา (Music Education) ที่มุ่งประเด็นเกี่ยวกับการทำความเข้าใจพฤติกรรมนักเรียน บริบทของห้องเรียน ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียน ในฐานะหน่วยย่อยทางสังคมของสถาบันการศึกษา (Educational Institution) ที่เป็นสถาบันพื้นฐานทางสังคมที่มีบทบาทในการขัดเกลา ปลูกฝัง ให้ความรู้ อันมีผลต่อพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียน โดยพิจารณาจากฐานคิดที่ว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชั้นเรียน นอกชั้นเรียน และอิทธิพลบางอย่างในสถานศึกษามีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ดังที่เดวิด บลูม (David Bloome) ได้กล่าวว่า “ชาติพันธุ์วรรณาทางการศึกษามีส่วนที่ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ว่าห้องเรียนคืออะไรและเกิดอะไรขึ้นที่นั่น” [10] ฉะนั้นการวิจัยในชั้นเรียนทางด้านดนตรีศึกษาด้วยการนำวิธีวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณามาปรับใช้จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างความเข้าใจปรากฏการณ์ในชั้นเรียนที่เกิดขึ้นตามสภาพจริง

ชาติพันธุ์วรรณาในชั้นเรียน (Ethnography in Classroom)

คำว่า ethnography แปลเป็นภาษาไทยว่า “ชาติพันธุ์วรรณา” เป็นวิธีการศึกษาของสาขาวิชามานุษยวิทยา (Anthropological Studies) ชาย โพธิ์สิตา [11] กล่าวว่า โพรนิสโลว์ มาลินอวสกี (Bronislaw Malinowski, 1884-1942) และฟรานซ์ โบแอส (Franz Boas, 1858-1942) เป็นบุคคลสำคัญที่สร้างแบบแผน

และแนวทางการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณาให้กับสาขาวิชามานุษยวิทยามาตั้งแต่ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ด้วยวิธีการศึกษาภาคสนามโดยเข้าไปศึกษาชุมชนและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับชุมชนเพื่อสังเกตการณ์เป็นระยะเวลานาน ทำการจดบันทึกพรรณนาถึงบุคคล เหตุการณ์ มุมมอง ความคิดของคนในกลุ่มสังคม (Insider) ต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างละเอียดรอบด้าน วิธีการศึกษาภาคสนามนี้กลายเป็นแนวทางต้นแบบให้กับนักมานุษยวิทยาและนักสังคมวิทยานำไปศึกษางานภาคสนาม อลิศรา ศิริศรี [12] ได้สรุปแนวทางการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณาตามทัศนะของกรีทซ์ (Geertz) [13] ไว้ว่า

“การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณานี้ ที่แท้จริงแล้วคือการที่นำตัวเราหรือผู้วิจัยเข้าไปสู่สิ่งที่ Geertz เรียกว่า *thick description* หมายถึง ความพยายามที่จะบรรยายหรือพรรณนา (Describe) อย่างละเอียดลึกซึ้ง ถึงเหตุการณ์ ปรากฏการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้น การตีความ หรือการหาความหมาย (interpretation) เพื่อที่จะอธิบายถึงลักษณะและความเป็นไปอันลึกลับซับซ้อนของสังคมนั้น ๆ ดังนั้น การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาจึงมุ่งไปที่การหาความหมายของพฤติกรรม (Behavior) หรือการกระทำ (Action) ของบุคคลในสังคม หรือในกลุ่มชนหนึ่ง ๆ ซึ่งมีแนวคิดอยู่ว่า พฤติกรรมของบุคคลหรือการกระทำทุกอย่างไม่ได้จบอยู่ในตัวเอง หรือจบอยู่แค่นั้น พฤติกรรมหรือการกระทำทุกอย่างที่บุคคลแสดงออกมานั้นมีจุดมุ่งหมาย มีความหมายเฉพาะ อาจเป็นความหมายเฉพาะของบุคคลนั้น หรือระหว่างบุคคล”

เมื่อเข้าสู่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 กรอบแนวคิดวิธีการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณาถูกประยุกต์และแตกแขนงไปหลายแนวทาง และนำไปใช้ศึกษาในสาขาวิชาอื่นอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำมาใช้ในงานวิจัยทางการศึกษา รู้จักกันในชื่อ Classroom Ethnography หรือในอีกชื่อหนึ่ง คือ Educational Ethnography [14] แปลเป็นภาษาไทยว่า “ชาติพันธุ์วรรณาทางการศึกษา”

เพื่อความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษาชั้นเรียน ด้วยการนำวิธีวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรนามาปรับใช้ ลำดับต่อไปขอนำเสนอแนวคิดเรื่อง classroom ethnography ของนักวิชาการทางการศึกษาผู้ที่มีบทบาทในการนำวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยด้านชาติพันธุ์วรรนามาปรับใช้กับการศึกษาชั้นเรียน 2 ท่าน คือ เฟรดริก อิริคสัน (Frederick Erickson) และเดวิด บลูม (David Bloome)

1. แนวคิดเรื่องชาติพันธุ์วรรณาในชั้นเรียนของเฟรดริก อิริคสัน (Frederick Erickson)

เฟรดริก อิริคสัน (Frederick Erickson) เป็นศาสตราจารย์เกียรติคุณ ทางด้านการศึกษาและมานุษยวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย (The University of California) เป็นบุคคลหนึ่งที่ทำให้คำนิยามและสร้างคำเฉพาะสำหรับการศึกษาชั้นเรียนด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาว่า “Classroom Ethnography” ในปี 2010 เขาได้เสนอกรอบความคิดเกี่ยวกับแนวทางการศึกษาชั้นเรียนในบทความเรื่อง Classroom Ethnography ในสารานุกรมการศึกษานานาชาติ (International Encyclopedia of Education) จุดเน้นของแนวคิดอิริคสันคือการให้มุมมองเชิงเปรียบเทียบระหว่างวิธีการศึกษาทางด้านชาติพันธุ์วรรณาแบบดั้งเดิมซึ่งอิริคสันเรียกว่า “Classic General Ethnography” กับแนวทางของชาติพันธุ์วรรณาที่นำมาปรับใช้กับการวิจัยทางการศึกษาว่า “Classroom Ethnography” อิริคสันได้อธิบายว่าการดำเนินการวิจัยในรูปแบบของ Classroom Ethnography ดำเนินการโดยนักวิจัยผู้เป็นบุคคลภายในวัฒนธรรมผู้ที่มีความคุ้นชินกับสิ่งแวดล้อม บุคคล สถานที่ที่สามารถสังเกต

พฤติกรรมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เข้าใจวิถีชีวิตประจำวันในโรงเรียนได้อย่างใกล้ชิด และเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากคนภายในด้วยกัน หรือกล่าวได้ว่า เป็นการศึกษาชั้นเรียนหรือสถานศึกษาโดย “คนใน” ซึ่งเขาเรียกว่า “Domestic Ethnography” ในทางตรงข้าม หากเป็นการทำวิจัยหรือศึกษาภาคสนามโดยนักวิจัยที่เป็น “คนนอก” ในรูปแบบของ “Exotic Ethnography” จะเป็นวิธีการนิยมของการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณาแบบดั้งเดิม คือ การศึกษาสภาพวัฒนธรรมของกลุ่มชน กลุ่มสังคมที่นักวิจัยไม่มีความคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมของวัฒนธรรมนั้น เช่น ไม่เคยคุ้นเคยกับบุคคลและสถานที่ของพื้นที่ศึกษาแห่งนั้นมาก่อนเข้าไปทำการศึกษาภาคสนาม อย่างไรก็ตาม อริคสัน สรุปแนวทางการศึกษาชั้นเรียนด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาไว้ 5 กรอบดังนี้ [15]

1. สิ่งเกิดอย่างมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดในกิจกรรมที่อยู่ในชีวิตประจำวันในระยะยาว
2. พิจารณาสังแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งในระหว่างการศึกษภาคสนามและการรายงานผล เช่น สภาพแวดล้อมภายใน ความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลระหว่างบุคคล รวมถึงความแตกต่างของรูปแบบและองค์ประกอบของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับชั้นเรียนและโรงเรียน เป็นต้น
3. การระบุบทบาทของบุคคลในสถานการณ์นั้นในภาพรวม ที่อาจเป็นตัวแปรที่มีผลต่อการกระทำและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างบุคคลทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
4. การระบุให้เห็นถึงกิจกรรมต่าง ๆ ในภาพรวม เพื่อแสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์เฉพาะที่เกิดขึ้น และการแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดและขั้นตอนของกิจกรรมที่เป็นบริบทและประเด็นศึกษา รวมทั้ง ถ้อยคำ คำพูด กริยา อาการของบุคคลที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลายในสถานการณ์ศึกษานั้น
5. การระบุถึงการรับรู้ และการให้ความหมายต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลภายในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของชั้นเรียนหรือสถานศึกษา

นอกจากนี้ อริคสัน [15] อธิบายเพิ่มเติมว่า การศึกษาชั้นเรียนในเชิงชาติพันธุ์วรรณานั้น จำเป็นที่จะต้องศึกษาสถานการณ์ ความสัมพันธ์ บทบาทหน้าที่ หรือประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กรรวม ตัวอย่างเช่น การศึกษาชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาจะเห็นสภาพองค์กรรวมของสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของชั้นเรียนคือ ครูผู้สอน หรือครูประจำชั้นจะเป็นผู้ที่มีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนระหว่างครูกับนักเรียนตลอดทั้งวัน ดังนั้นเงื่อนไขการกระทำหรือพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้นจะอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนที่มีความอย่างใกล้ชิดกันและคุ้นชิน ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในระดับประถมศึกษานั้นอาจมีความแตกต่างกับความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษาที่ครูและนักเรียนไม่ได้ทำกิจกรรมร่วมกันตลอดทั้งวัน แต่เป็นเพียงช่วงเวลาของการสอนในรายวิชาที่มีโอกาสทำกิจกรรมในชั้นเรียนด้วยกันเพียงแค่ช่วงเวลาสั้น ๆ

ในอีกมุมหนึ่ง อริคสัน เสนอมุมมองการพิจารณาถึงวิธีการศึกษาชั้นเรียนถึงสิ่งที่ไม่จำเป็นว่าเป็นวิธีการของชาติพันธุ์วรรณาทางการศึกษา ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้ [15]

1. การให้ความสำคัญกับการมุ่งอธิบายเนื้อหาของรายวิชาที่สอน
2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนที่พิจารณาเรื่องอัตลักษณ์บุคคลทางสังคมแบบตายตัวและมองเพียงมิติเดียว โดยที่ในความเป็นจริงบุคลิกลักษณะทั้งของครูและนักเรียนนั้นอาจ

เปลี่ยนแปลงได้ในหลายรูปแบบ เนื่องจากภายในชั้นเรียนมีนักเรียนที่มีบุคลิกภาพหลากหลาย มีลักษณะนิสัยที่ต่างกันไป ในบางกรณีครูมีอำนาจและอิทธิพลเหนือผู้เรียน แต่ในบางกรณี พฤติกรรมหรือการแสดงออกแบบสะท้อนกลับของผู้เรียนอาจมีอำนาจหรืออิทธิพลต่อพฤติกรรมบางอย่างของครู

3. การศึกษาหรือการวิจัยดำเนินการเพียงในช่วงเวลาระยะสั้น เช่น สังเกตและศึกษาในช่วงระยะเวลาเพียง 2 สัปดาห์ หรือการเยี่ยมห้องเรียนเพียงครั้งเดียว

ในมุมมองที่เกี่ยวข้องกัน สุภางค์ จันทวานิช [16] ได้ยกกรณีตัวอย่างของการวิจัยเชิงคุณภาพในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาของไทย โดยได้กล่าวว่า

“ในความเป็นจริงแล้วปรากฏการณ์สังคมและปรากฏการณ์ทางการศึกษาเป็นปรากฏการณ์ที่แยกจากกันไม่ได้และมีลักษณะซับซ้อนไม่สามารถหาคำตอบง่าย ๆ ในรูปแบบของความสัมพันธ์เชิงเส้น (Linear Function) ของตัวแปรที่เกี่ยวข้อง”

จากคำกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นว่า เหตุการณ์และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาของไทยนั้น เกิดขึ้นในลักษณะที่มีเหตุและปัจจัยทางสังคมนี้น่าสนใจระหว่างบุคคลในหลายมิติที่ซับซ้อน ดังนั้นแนวทางการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณาซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methods) ที่นำมาปรับใช้กับการศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมองเห็นถึงสภาพแวดล้อม บุคคล เหตุการณ์ สถานการณ์ในเชิงองค์รวมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันหลายมิติ หลากหลายรูปแบบและซับซ้อนที่ประกอบไปด้วยตัวแปรจำนวนมากที่มีอิทธิพลต่อสิ่งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังที่อริคสัน เรียกการมองสถานการณ์แบบองค์รวมในชีวิตประจำวันของชั้นเรียนว่า “a holistic view of everyday scenes of classroom life” [15]

ในตอนสรุป อริคสัน เน้นย้ำว่าการทำความเข้าใจบริบทและปัญหาในชั้นเรียนในเชิงองค์รวมจะนำไปสู่ความเข้าใจองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน หมายความว่าหากต้องการที่จะประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนการสอน การเปลี่ยนแปลงนั้นอาจไม่สามารถทำได้เพียงการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขใดเงื่อนไขหนึ่ง แต่อาจต้องพิจารณาที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้องหลายด้านไปพร้อมกัน เช่น การเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนของครูอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนและการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายความว่า เมื่อการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งในชั้นเรียน การเปลี่ยนแปลงในเชิงระบบทั้งหมดในชั้นเรียนอาจมีแนวโน้มเกิดขึ้นตามมา โดยเกิดจากฐานคิดว่า สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยมนุษย์ที่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ การเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่พัฒนาขึ้นบางอย่างอาจต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหารและบุคคลที่เกี่ยวข้องในหลายส่วน สิ่งสำคัญ คือผู้วิจัย (ผู้ที่ไม่ได้เป็นผู้สอนด้วยตัวเอง) จะต้องอยู่บนพื้นฐานของการเข้าใจคุณลักษณะเฉพาะของครูและนักเรียนในชั้นเรียน ว่าโดยธรรมชาติและศักยภาพ ความสามารถ ความสนใจ ความคิดของพวกเขาเป็นอย่างไร และในฐานะนักวิจัยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตระหนักถึงความ “เห็นอกเห็นใจ” และ “เข้าใจ” ในมุมมองของสมาชิกที่เป็น “คนใน” เพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดต่อการวิพากษ์ วิจัย หรือเสนอแนวทางในการแก้ไขและเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบบางอย่างของบริบทในชั้นเรียนต่อไป

โดยสรุป อริคสัน เสนอวิธีการศึกษาชั้นเรียนเรียกว่า คลาสรูมเอธิโนกราฟี (Classroom Ethnography) เป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับมุมมองของ “คนใน” ที่ต้องทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ในสถานศึกษา

สามมิติ คือ ความเข้าใจบริบทนอกชั้นเรียน ความเข้าใจบริบทในชั้นเรียน และความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบริบทนอกชั้นเรียนกับในชั้นเรียน จุดแข็งของการศึกษาโดย “คนใน” คือ ความสามารถสังเกตแบบมีส่วนร่วมมองเห็นสภาพแวดล้อมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร เข้าใจความหมายของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากถ้อยคำ กริยาอาการ ที่เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วยความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจกับสิ่งที่เกิดขึ้น

2. แนวคิดเรื่องชาติพันธุ์วรรณนาของเดวิด บลูม (David Bloome)

เดวิด บลูม (David Bloome) เป็นศาสตราจารย์ด้านการสอนและการเรียนรู้แห่งมหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอไฮโอ (The Ohio State University) เขาเสนอแนวคิดเกี่ยวกับ classroom ethnography ในหนังสือ language, ethnography, and education: bridging new literacy studies and bourdieu เขียนโดย Michael Grenfell, David Bloome, Cheryl Hardy, Kate Pahl, Jenifer Rowsell และ Brian Street ในปี 2011 [10] บลูม มีฐานคิดว่า การทำความเข้าใจสภาพของชั้นเรียนในมุมมองของชาติพันธุ์วรรณนาวิธีนั้นอยู่ที่การรู้จักการ “ตั้งคำถาม” ต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนอย่างรอบด้านภายใต้บริบทและสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจริง ชาติพันธุ์วรรณนาในห้องเรียนเป็นวิธีวิจัยที่สร้างคำอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนอย่างละเอียดด้วยกรอบคำถามสำคัญคือ “ห้องเรียนคืออะไร” และ “เกิดอะไรขึ้นบ้างในห้องเรียน” การให้คำอธิบายต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนอย่างละเอียดนั้น จะสามารถบ่งบอกถึงปัญหาเชิงลึกที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน รวมถึงแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อชั้นเรียน นอกจากนี้การสังเกตในเรื่องของรูปแบบการใช้ภาษาสื่อสารที่อาจเป็น “คำ” หรือ “กริยาอาการ” บางอย่างที่ใช้เป็นการเฉพาะระหว่างของสมาชิกในห้องเรียน ก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เข้าใจถึงการรับรู้ความหมายและพฤติกรรมการแสดงออกของเด็ก ความเข้าใจในรายละเอียดเหล่านี้ เป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้เข้าใจสภาพแวดล้อมของชั้นเรียนในเชิงคุณภาพ ที่จะนำไปสู่การเป็นแรงขับเคลื่อนให้กับการกำหนดและเกิดทิศทางใหม่ในการพัฒนาวิธีการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาในห้องเรียนที่มาจากความเข้าใจชั้นเรียนตามสภาพที่เป็นจริงและมีรูปแบบเฉพาะ

บลูมตั้งข้อสังเกตว่า ในอดีตนักวิจัยด้านการศึกษาใช้แนวทางที่แตกต่างกันอย่างน้อย 3 รูปแบบในการวิจัยชั้นเรียนด้วยวิธีการของชาติพันธุ์วรรณนา คือ ประเภทแรก การทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัยกับครูเพื่อช่วยให้ครูนำแนวคิดทางการศึกษาที่ทันสมัยไปสู่การปฏิบัติจริง ประเภทที่สอง คือการทำวิจัยเพื่อคาดการณ์ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมการศึกษาในเชิงรูปธรรมมากขึ้นและทันทั่วถึงกับสถานการณ์และประเภทที่สาม คือ ความพยายามของนักวิจัยที่จะอธิบายการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนและให้ความสำคัญกับการอธิบายสภาพชีวิตส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน บลูมมองว่าการศึกษารูปแบบชาติพันธุ์วรรณนาในชั้นเรียน คือ การศึกษาถึงกิจกรรมและความสัมพันธ์ของมนุษย์อย่างครบถ้วนและรอบด้านซึ่งสามารถระบุและพรรณนาธรรมชาติทางวัฒนธรรมและสังคมของชั้นเรียนในประเด็นต่าง ๆ ได้หลายมิติ เช่น บทบาทหน้าที่ ความหมาย เงื่อนไขที่นำเข้า การแยกแยะเหตุการณ์ระหว่างชั้นเรียนและในช่วงพักการเรียนที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

สำหรับเรื่องการตั้งคำถามพื้นฐานที่สำคัญ บลูมให้ตัวอย่างการตั้งคำถามที่หลากหลาย เช่น ห้องเรียนคืออะไร อะไรอยู่ในห้องเรียน ใครอยู่ในห้องเรียน มีเหตุการณ์อะไรบ้างที่เกิดขึ้นในห้องเรียน เป็นต้น คำถามเหล่านี้ คือ วิธีการปรับโน้ตค้นผู้วิจัยให้อยู่ในกรอบของการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการหาคำตอบต่อปรากฏการณ์ที่กำลังศึกษา ที่จะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจและตระหนักถึงความจำเป็นของการให้ความสำคัญ

กับ “สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติในชีวิตประจำวัน” [10] ที่อยู่ภายในห้องเรียนและโรงเรียน

จากแนวทางข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการวิจัยในเชิงชาติพันธุ์วรรณาทางการศึกษาตามแนวคิดของบลูม ให้ความสำคัญกับการตั้งคำถามและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนหรือสถานศึกษาที่มาจากความเข้าใจถึงที่มาของปัญหาและบริบทที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอย่างถ่องแท้ แนวทางการแก้ปัญหาเป็นไปตามมุมมองและบริบทของ “คนใน” (emic perspective) เนื่องจากผู้วิจัยได้ใช้เวลานานเพียงพอต่อการศึกษาสภาพที่แท้จริงของปัญหาได้อยู่กับสภาพบริบทของห้องเรียนและโรงเรียนที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ ความรู้ ด้วยฐานความคิดเรื่อง “เข้าใจบุคคลอื่น” สามารถนำไปสู่จุดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในมิติของการศึกษาได้ [12]

ชาติพันธุ์วรรณาในห้องเรียนดนตรี

แพทตี เจ เครอเกอร์ (Patti J. Krueger) จากมหาวิทยาลัยพูเกต ซาวนด์ (University of Puget Sound) ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นอีกคนหนึ่งที่ยึดแนวทางการศึกษาชั้นเรียนด้วยวิธีการทางชาติพันธุ์วรรณาว่า “educational ethnography” เครอเกอร์มองว่างานทางด้านชาติพันธุ์วรรณาทางการศึกษานั้น เกี่ยวข้องกับศาสตร์หลายแขนง เช่น สังคมวิทยา จิตวิทยาและมานุษยวิทยา และสามารถนำวิธีการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาไปปรับใช้กับดนตรีศึกษา (Music Education) ในมิติเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การให้ความหมายและความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมตนเองได้เป็นอย่างดี เขาพยายามเปิดพื้นที่ให้กับดนตรีศึกษาในการนำชาติพันธุ์วรรณาวิธีมาปรับใช้ โดยการนำเสนอบทความเรื่อง ethnographic research methodology in music education เผยแพร่ในปี 1987 จุดเด่นของงานเขียนของเครอเกอร์ [18] คือ การให้มุมมองในภาพกว้างเกี่ยวกับการนำแนวทางของชาติพันธุ์วรรณาไปปรับใช้กับทางด้านดนตรีศึกษาผ่านการยกตัวอย่างการศึกษาของนักการศึกษา เช่น การศึกษาของซิมเมอร์มาน (Zimmerman) [17] จากดัชนีพันธ์เรื่อง The musical experience of two groups of children in one elementary school: an ethnography study มหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอไฮโอ (The Ohio State University) งานวิจัยนี้ให้ข้อสรุปว่า แนวทางการศึกษาทางด้านชาติพันธุ์วรรณาเป็นวิธีการที่มีคุณค่าสำหรับศึกษา สืบค้น และหาคำตอบในชั้นเรียนดนตรี เนื่องจากเป็นแนวทางการศึกษาที่ช่วยให้ค้นพบคำถามใหม่ที่ไม่เคยคาดคิดมาก่อนทั้งในทางทฤษฎีและการปฏิบัติ เนื่องจากเป็นกระบวนการวิจัยมุ่งการหาคำตอบที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด สัญลักษณ์ ความหมาย การให้คุณค่า ความสัมพันธ์ของทั้งบุคคลรวมถึงการกระทำและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏได้ในหลายรูปแบบ ข้อเสนอแนะของเครอเกอร์อยู่ในลักษณะของการชี้ให้เห็นถึงขั้นตอนและการวิจัยของชาติพันธุ์วรรณาวิธีที่สามารถนำไปปรับใช้กับดนตรีศึกษาในภาพรวมจำเป็นต้องคำนึงถึงกระบวนการและสามารถเชื่อมโยงทางความคิดในหลายประเด็นในขณะดำเนินการวิจัย เช่น การเก็บข้อมูล กรอบแนวคิดทางทฤษฎี ความน่าเชื่อถือ ความเที่ยงตรง เป็นต้น สรุปเป็นแนวทางได้ดังนี้ [18]

1. การเก็บข้อมูล (Data Collection)

วิธีการสำคัญสำหรับการเก็บข้อมูล คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในสถานการณ์ที่เป็นกิจกรรมประจำวันและเหตุการณ์สำคัญของพื้นที่ศึกษา การสัมภาษณ์ด้วยวิธีการที่หลากหลายกับบุคคลต่าง ๆ ตลอดทั้งปี เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ที่จะต้องเป็นการเก็บข้อมูลที่เป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติเป็นปกติในลักษณะของความเป็นคนใน [18] สำหรับในชั้นเรียนดนตรีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตแบบมี

ส่วนร่วมในขณะที่ทำกิจกรรมดนตรี ก่อนทำ ระหว่างทำและหลังทำ พร้อมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลที่ร่วมในเหตุการณ์คือสิ่งพื้นฐานที่ต้องดำเนินการ ในฐานะผู้วิจัยบางกรณีผู้สอนสามารถมีบทบาทเป็นผู้วิจัยได้ในคราวเดียวกัน หากเป็นเช่นนั้น สิ่งที่ต้องพึงระวังในการเก็บข้อมูลคือควรหลีกเลี่ยงการแทรกแซงหรือสร้างเงื่อนไขบางอย่างที่ส่งผลประโยชน์กับผลงานวิจัยจนทำให้การแสดงผลของกิจกรรมหรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไม่ได้เป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติ

2. กรอบแนวคิดทางทฤษฎี (Theoretical Framework)

กรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นและนำไปใช้สำหรับกำหนดและเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีต่างๆ อาจต้องใช้ทฤษฎีทางมานุษยวิทยาและสังคมวิทยาเป็นกรอบพื้นฐานของการศึกษา เพื่อตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจใน 2 ประการ ตามมุมมองของนักชาติพันธุ์วิทยา คือ ความเข้าใจในความเชื่อ ค่านิยม การกระทำของบุคคลที่กำลังศึกษา และจะต้องคำนึงถึงความเป็นนามธรรมและความหมายของสิ่งที่กำลังสังเกต สามารถวิเคราะห์ในระดับของการทำงานทางทฤษฎี ซึ่งสำหรับการวิจัยทางด้านชาติพันธุ์วรรณนาทางการศึกษาแล้ว จำเป็นที่จะต้องเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและหน่วยงานสำคัญในภาพรวมและภาพย่อย เช่น ความสัมพันธ์ทางสังคมของโรงเรียนกับชั้นเรียนที่อาจมีปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบของการยอมรับหรือต่อรองที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย และมีผลต่อสิ่งที่ปรากฏจริงในห้องเรียน ที่สำคัญกรอบทางทฤษฎีนี้ต้องไม่ใช่ทฤษฎีในเนื้อหาทางดนตรีที่ใช้สอนในชั้นเรียน แต่เป็นทฤษฎีที่ผู้วิจัยต้องการนำมาช่วยอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนที่เกิดมาจากกรอบคำถามการวิจัยที่ชัดเจน [18]

3. ความน่าเชื่อถือ (Reliability)

ความน่าเชื่อถือของงานวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนา มีประเด็นสำคัญที่เป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัย คือความสามารถของผู้วิจัยในการระบุและให้คำอธิบายสิ่งต่าง ๆ อย่างน้อย 5 อย่าง ประกอบด้วย (1) สามารถระบุและให้คำอธิบายเกี่ยวกับบทบาทของผู้วิจัยได้ว่า มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมอย่างไรบ้าง (2) สามารถให้คำอธิบายภูมิหลังของวิชาและบุคคลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเห็นภาพในองค์รวมในเชิงความสัมพันธ์ของเนื้อหารายวิชา กิจกรรม บุคคล (3) สามารถให้คำอธิบายเกี่ยวกับเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ห้องเรียน พื้นที่การทำงานที่อยู่ในชีวิตประจำวันของนักเรียน (4) สามารถระบุวิธีการที่ใช้เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลได้ว่า การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลายนั้นกระทำในโอกาสใดและในเงื่อนไขใด และข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์นั้นถูกคัดเลือกมาด้วยเหตุผลใด และ (5) สามารถอธิบายโครงสร้างของกรอบทางทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยว่า ประเด็นศึกษาที่กำลังให้ความสำคัญอยู่นั้น ผู้วิจัยอาศัยแนวทางและกรอบความคิดทางทฤษฎีใดมาเป็นกรอบในการหาคำตอบ [18] โดยทั่วไปแล้วอาจมีความยืดหยุ่นสูงหรืออาจเปลี่ยนจุดยืนทางทฤษฎีระหว่างการดำเนินการวิจัยอันเนื่องมาจาก สถานการณ์ เหตุการณ์ สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของโรงเรียนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วยสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง

4. ความเที่ยงตรง (Validity)

สิ่งสำคัญของความเที่ยงตรงของการวิจัย คือ การแสดงให้เห็นถึงความถูกต้องและเที่ยงตรงอย่างระมัดระวังในการสร้างข้อสรุป ถึงแม้ว่าแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพจะมีความยืดหยุ่นในการเก็บข้อมูลและการสัมภาษณ์ แต่การตรวจสอบบริบทของสถานการณ์อย่างเป็นธรรมชาติอย่างรอบด้านจะเป็นจุดแข็งให้กับข้อสรุปได้ [18]

นอกจากนี้ เครือเกอร์ เสนอแนะการนำวิธีวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนาไปปรับใช้กับการศึกษาทางด้านดนตรีศึกษาว่า ควรเริ่มต้นที่การพิจารณาถึงผลกระทบของอิทธิพลต่าง ๆ ที่มีต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยให้ความสำคัญกับการสังเกตถึงความเป็นไปของเหตุการณ์ในชั้นเรียนที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ พร้อมทั้งให้คำอธิบายเหตุการณ์ทางการศึกษาที่เกิดขึ้นได้อย่างละเอียดไปพร้อมกับการตรวจสอบความสัมพันธ์ของเหตุการณ์นั้น ซึ่งอาจต้องตีความ และมีความเข้าใจในความหมายของชั้นเรียนที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลายมิติตลอดเวลา [18]

การวิจัยชั้นเรียนด้วยวิธีชาติพันธุ์วรรณนาในห้องเรียนดนตรีสำหรับเด็กประถม

หลักจากปีคริสต์ศักราช 1900 เป็นต้นมา เป็นช่วงเวลาที่นักวิชาการทางด้านดนตรีศึกษาชาวตะวันตกเริ่มให้การยอมรับวิธีวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนาและนำมาปรับใช้ในการวิจัยทางด้านดนตรีศึกษามากขึ้นเป็นลำดับ [19] เช่น การศึกษาปรากฏการณ์ทางดนตรีในโรงเรียน การอธิบายถึงค่านิยมและรสนิยม ทางดนตรีของนักเรียนในโรงเรียน การตรวจสอบปรากฏการณ์ดังกล่าวได้นำไปต่อยอดสำหรับการออกแบบและพัฒนาวิธีการเรียนการสอนต่อไป เอสคอร์รา (Ezquerro) [19] แสดงทัศนะว่า จุดแข็งของชาติพันธุ์วรรณนาในการศึกษาทางด้านดนตรีศึกษา คือ การศึกษาแบบองค์รวมด้วยการใช้ประสบการณ์ศึกษาภาคสนามอย่างลึกซึ้ง การศึกษาวัฒนธรรมด้วยความเคารพในจริยธรรม เข้าใจบริบทในเชิงลึก และรวบรวมมุมมองที่หลากหลาย

ตัวอย่างผลงานวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตของเอมิลี เทเรซา สตราบ (Emily Theresa Strab) [20] แห่งมหาวิทยาลัยแมริแลนด์ (University of Maryland) เรื่อง our musical school: ethnographic method and culturally relevant pedagogy in elementary general music ด้วยพื้นฐานการศึกษาที่จบปริญญาตรีทางด้านดนตรีศึกษา (Music Education) และศึกษาต่อในระดับปริญญาโททางด้านดนตรีชาติพันธุ์วิทยา (Ethnomusicology) เมื่อทำงานเป็นครูสอนดนตรีในโรงเรียนระดับประถมศึกษาขนาดเล็กในเมืองชนบททางตอนใต้ของรัฐแมริแลนด์ สหรัฐอเมริกา สตราบสนใจที่จะศึกษาว่าภูมิหลังทางวัฒนธรรมของเด็กมีความสัมพันธ์กับแนวเพลงที่เด็ก ๆ ชอบอย่างไร และในฐานะครูและนักวิจัยเธอจะนำผลการศึกษาไปพัฒนาแบบเรียนดนตรีในห้องเรียนที่เหมาะสมได้อย่างไร สตราบค้นพบว่า แนวเพลงฮิปฮอป (Hip Hop) เป็นแนวเพลงที่เด็กส่วนใหญ่ในโรงเรียนชอบร้องชอบเต้นและกล้าแสดงออกไม่ว่าจะเป็นช่วงเวลาที่อยู่ในชั้นเรียนหรือนอกชั้นเรียน เช่น ในขณะที่นักเรียนอยู่ในสนามเด็กเล่น สถานที่ต่าง ๆ ในหลายโอกาส ถึงแม้ในหลักสูตรดนตรีแกนกลางจะไม่ได้จัดให้เพลงฮิปฮอปอยู่ในหลักสูตร แต่สตราบทำการทดลองปรับแนวทางการสอนโดยใช้เพลงฮิปฮอปมาเป็นสื่อกลางให้เด็กได้เรียนรู้โครงสร้างของเพลงสมัยนิยม (Popular Music) ตามทฤษฎีดนตรีและเชื่อมโยงไปถึงลักษณะเฉพาะของเพลงฮิปฮอป สตราบสังเกตว่าบรรยากาศชั้นเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น นักเรียนมีความกระตือรือร้นและให้ความสนใจกับกิจกรรมในชั้นเรียน ในท้ายที่สุด สตราบพบว่า ถึงแม้จะเป็นเพียงเด็กชั้นประถมศึกษาแต่เขาก็สามารถแต่งเนื้อเพลงในท่อนแร็ป (Rap) ได้ เด็กสามารถสร้างสรรค์เพลงขึ้นใหม่ที่เป็นผลงานของพวกเขาและแสดงคอนเสิร์ตในการเรียนครั้งสุดท้าย นักเรียนมีความสุขในการเรียน กล้าแสดงออกเนื่องจากนักเรียนภูมิใจกับผลงานการสร้างสรรค์เพลงที่เป็นของตัวเองและสะท้อนถึงความเป็นตัวตนของพวกเขา [20]

กรณีตัวอย่างอีกหนึ่งกรณี เป็นประสบการณ์การศึกษาชั้นเรียนของผู้เขียนที่เกี่ยวข้องกับการสอนทักษะการตีพิมพ์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยนำวิธีการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนามาปรับใช้ซึ่งได้พัฒนามาจากประสบการณ์การศึกษาของผู้เขียน กล่าวคือ ภูมิหลังทางด้านการการศึกษาของผู้เขียนมีลักษณะเช่นเดียวกับเอมิลี เทเรซา สตราบ (Emily Theresa Strab) ที่ได้ยกตัวอย่างไปข้างต้น คือ ผู้เขียนสำเร็จการศึกษาใน

ระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาดนตรีศึกษา (Music Education) และสำเร็จปริญญาโทในสาขามานุษยวิทยา ดนตรี (Ethnomusicology) ทำงานเป็นครูสอนดนตรีในระดับประถมศึกษาเป็นเวลามากกว่า 10 ปี มีความสนใจที่จะการบูรณาการวิจัยในชั้นเรียนในกรอบของชาติพันธุ์วรรณาวิธี โดยที่งานวิจัยชั้นเรียนที่ศึกษานั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการเรียนรู้เชิงจินตนาการ (Imaginative Learning) ของนักเรียนตามแนวทางของ ฮอลเซอร์ (Holzer) [21] เกี่ยวกับการรับรู้ การให้คุณค่า และแสดงออกถึงพฤติกรรมในการเรียนทักษะปฏิบัติ เครื่องดนตรีไทย (ขิม) โดยใช้แบบจำลองแผนผังหน้าขิมแทนการเรียนด้วยเครื่องดนตรีจริงในการเรียนแบบชั้นเรียนออนไลน์ในช่วง Covid-19 Lockdown ศึกษาชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนแห่งหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บทเพลงที่คัดเลือกมาเป็นแบบฝึกหัด คือ เพลงไอ้เท่ง งานวิจัยดังกล่าว ครูผู้สอนทำหน้าที่สองบทบาท คือ เป็นทั้งผู้สอนและผู้วิจัย ใช้วิธีการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาในการดำเนินการวิจัยเพื่อตอบคำถามการวิจัย 2 ข้อ คือ (1) วิธีการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างไร เมื่อใช้แผนผังหน้าขิมเรียนรู้ การปฏิบัติเครื่องดนตรี และ (2) หลังจากที่ได้เรียนรู้ผ่านการเรียนปฏิบัติเครื่องดนตรีด้วยการใช้แผนผังหน้าขิมแล้ว นักเรียนสามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีจริงได้หรือไม่ การเก็บข้อมูลกระทำด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างและการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำโดยนำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมทั้งหมดมาสะท้อนผลแบบสะท้อนกลับ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews) ปฏิสัมพันธ์การสนทนา ระหว่างผู้สอนกับนักเรียนภายในชั้นเรียนถูกถอดรหัสโดยตัดคำสำคัญ (Descriptive Coding) [22] ที่สะท้อนถึง การรับรู้ การให้คุณค่า และการแสดงออกทางการเรียนรู้ของนักเรียน แล้วจึงนำคำเหล่านี้ไปตีความและสร้างคำอธิบายเชิงพรรณนาตามกรอบแนวคิดเรื่อง imaginative learning [21] ด้วยการหาความเชื่อมโยงเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ แผนผังหน้าขิม คำสำคัญที่ครูใช้สื่อสารและคำสำคัญที่นักเรียนใช้ได้ออกกับครูและเพื่อนร่วมชั้น เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่มีผลต่อลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการแสดงออกที่แสดงถึงวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนมีวิธีการเรียนรู้ 3 รูปแบบ คือ **1) การเลียนแบบ** (Imitation) ประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ การเลียนแบบเสียง (Sounds Imitation) และการเลียนแบบเทคนิคการตีขิม (Techniques Imitation) **2) การจินตนาการ** (Imagination) เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ดำเนินไปพร้อมกับการเลียนแบบ การจินตนาการของเด็กขณะต่อเพลงเป็นการจินตนาการถึงเสียงต้นแบบที่สาธิตโดยครู ขณะที่เด็กท่องทำนองเพลงและตีแผนผังขิมจำลองไปพร้อมกัน นักเรียนนึกถึงและรู้สึกถึงเสียงขิมจริงแทนที่จะเป็นเสียงกระทบของของไม้ตีขิมกับแผ่นกระดานที่เป็นแผนผังขิมจำลองที่อยู่ตรงหน้า เมื่อวรรคเพลงวรรคใดมีการบรรเลงเพลงซ้ำสองหรือสามรอบ นักเรียนบางคนบอกว่าเขานึกเป็นภาพสัญลักษณ์และเครื่องหมายทางคณิตศาสตร์ คือ **คุณสอง ยกกำลังสอง คุณสาม** เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กมีการเชื่อมโยงความรู้ทางดนตรีกับความรู้ทางคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นความรู้เดิมเข้าด้วยกัน และ **3) การแสดงออก** (Expression) คือ พฤติกรรมสะท้อนของระบบความคิดออกมาเป็นพฤติกรรมทางดนตรี และพฤติกรรมที่บ่งบอกว่าเขาสามารถเข้าถึงเป้าหมายและความรู้นั้นได้แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการร้องเพลงเป็นทำนอง การเคลื่อนไหวมือเพื่อบรรเลงเครื่องดนตรี การแสดงออกเป็นคำพูด คำถาม รวมถึงการแสดงออกทางอารมณ์ เช่น การหัวเราะ ความมั่นใจ รวมถึงความวิตกกังวลว่าตนเองยังทำไม่ถูกต้อง ในหลายครั้งที่ผู้สอนสังเกตพบว่า การเปรียบเทียบ การแข่งขัน การวัดความสามารถของตนกับเพื่อนในชั้นเรียนเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาบ่อยครั้ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนคนนั้นมีความมั่นใจในตนเอง และเชื่อมั่นว่าเขาสามารถทำตามเป้าหมายได้แล้ว ในขณะที่มีนักเรียนบางคนแสดงความมั่นใจกับเพื่อนด้วยการช่วยอธิบายและบอกวิธีการตามที่เขาเข้าใจ

แผนผังหน้าchimจำลองที่นำมาใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ในงานวิจัยดังกล่าว เป็นเครื่องดนตรีสมมุติที่ไม่สามารถผลิตเสียงดนตรีจริงออกมาได้ แต่เป็นสื่อกลางในการสร้างปฏิสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ และสร้างความรู้ในการเล่นเครื่องดนตรี การเรียนรู้ (Learning) การรับรู้ (Perceiving) การให้คุณค่า (Valuing) และการแสดงออก (Expressing) ในชั้นเรียนดนตรีออนไลน์ กระบวนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยจินตนาการถึงเสียงต้นแบบ การจดจำเสียงต้นแบบ การโต้ตอบ การซักถาม ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนมีส่วนช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้และทักษะทางดนตรีที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในเรื่องทำนอง จังหวะ วิธีการบรรเลง นำไปสู่ความสามารถในการบรรเลงเครื่องดนตรีจริงได้ แม้นักเรียนจะไม่ได้มีโอกาสฝึกซ้อมด้วยเครื่องดนตรีจริงก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเดวิสและมาเฮอร์ (Davis and Maher) [23-24] ในเรื่องการสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ที่อาจจะสะท้อนออกมาในรูปของรูปแบบ (Models) สัญลักษณ์ (Symbols) แผนภาพ (Diagrams) การบันทึกโน้ต (Notation) ที่เฉพาะเจาะจงและเกี่ยวข้องกับเสียงของดนตรี และความสามารถทางดนตรีที่เป็นผลผลิตมาจากการเรียนรู้ทางดนตรีที่เป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติของเด็ก และในท้ายที่สุดนักเรียนทุกคนที่เรียนเพลงไอ้เท่งด้วยแผนผังchimจำลอง สามารถบรรเลงเพลงไอ้เท่งด้วยchimจริงได้ในการเรียนครั้งสุดท้าย

จากงานวิจัยทั้งสองชิ้นข้างต้น เป็นกรณีตัวอย่างของการนำแนวทางด้านชาติพันธุ์วรรณามาปรับใช้กับการเรียนการสอน มุมมองของการทำความเข้าใจพฤติกรรมนักเรียน บุคคล และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของชั้นเรียนและโรงเรียน ช่วยให้เห็นปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและการแสดงออกของนักเรียนที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ สะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้และการเรียนรู้ของนักเรียน อนึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติของนักเรียนได้เกิดขึ้นนั้น สืบเนื่องจากความสนิทสนม ใกล้ชิด และการให้ความไว้วางใจต่อครู (ที่มีบทบาทเป็นนักวิจัย) พฤติกรรมต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีรูปแบบเฉพาะที่ครูสามารถนำไปพิจารณาจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมได้ในโอกาสต่อไป

สรุป

วัฒนธรรมโรงเรียนหรือวัฒนธรรมชั้นเรียนที่อาจเกิดขึ้นจากนโยบาย ข้อกำหนด กฎระเบียบของโรงเรียน ที่ผู้บริหาร ครู นักเรียนมีความเชื่อและยึดถือปฏิบัติในโรงเรียน บางโรงเรียนอาจมีความเคร่งครัดแต่บางโรงเรียนอาจมีความยืดหยุ่นในข้อปฏิบัติแตกต่างกันไปตามบริบท และมีความเป็นไปได้ที่สิ่งเหล่านี้อาจจะมียุทธวิธีหรือเชื่อมโยงกับการเรียนการสอนดนตรีในชั้นเรียนไม่รูปแบบใดก็รูปแบบหนึ่ง ถึงแม้ว่านักเรียนและบุคลากรจะอยู่ภายใต้นโยบาย กรอบมาตรฐานหลักสูตร หรือข้อตกลงในชั้นเรียนที่เป็นสิ่งกำหนดพื้นฐานที่ครูผู้สอนและนักเรียนต้องปฏิบัติตาม แต่ไม่ได้หมายความว่าสิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดธรรมชาติการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนได้เหมือนกันเสมอไป ดังนั้นในฐานะครูผู้สอนหรือนักวิจัยหากมุ่งความสนใจไปที่การทำทำความเข้าใจ “ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก” และ “บริบทที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้” นั้น ไม่ว่าจะวิชาใดก็ตาม ทั้งบทเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนจะช่วยสร้างบรรยากาศของความสุขและดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้มากขึ้นและนำไปสู่การพัฒนาวิธีการและเทคนิคการสอนของครู

อนึ่งการทำทำความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชั้นเรียน นอกชั้นเรียนและบริบทในเชิงองค์รวมเป็นสิ่งที่ช่วยให้เห็นอีกแง่มุมหนึ่งในเชิงปฏิสัมพันธ์ของบุคคล นับเป็นสถานการณ์แวดล้อมที่มีความสำคัญต่อการกระตุ้น ผลักดัน หรือลดทอนความสนใจในการเรียนรู้ของนักเรียน ด้วยเหตุนี้มุมมองเรื่องชาติพันธุ์วรรณนา (Ethnographical Approach) ช่วยให้ผู้ศึกษาตระหนักถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและ

ผู้สอน ผู้ที่เป็นสมาชิกร่วมในสังคมชั้นเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กันในเรื่อง วิธีการสอนที่มุ่งเข้าไปที่ผลผลิต ผลลัพธ์ ตามกรอบแนวคิด process-product theories เพียงอย่างเดียวนั้น อาจทำให้นักเรียนเป็นผู้ที่ถูกมอง เสมือนเป็นผลิตผลในเชิงอุตสาหกรรมการศึกษามากเกินไป ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นจากการใช้นโยบายบางอย่าง ที่ไม่สอดคล้องกับบริบทและสภาพจริงของห้องเรียนและสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกันในเชิงบริบท และ อาจนำไปสู่การมองข้ามในเรื่องธรรมชาติการเรียนรู้ของนักเรียนที่แตกต่างกัน การมองเห็นปัญหาในระดับรากหญ้า จากห้องเรียนไปพร้อมกับการเข้าใจความสัมพันธ์ของปัญหาในภาพรวมทั้งในระดับห้องเรียน โรงเรียน รวมถึง บริบทท้องถิ่นเป็นความรู้ที่สามารถช่วยให้ครูหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาที่เป็นหัวใจของระบบ การศึกษา คือ การพยายามหาทางพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

สำหรับวิทยาดนตรี ในบางโรงเรียนอาจเป็นช่วงเวลาและพื้นที่แห่งความสุขของนักเรียน แต่ในบางโรงเรียน อาจเป็นรายวิชาของความทุกข์และความเคร่งเครียด ซึ่งทั้งสองด้านอาจเกิดขึ้นได้ด้วยสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง ในฐานะครูผู้สอนและนักวิจัยอาจมีวิธีการหาคำตอบและสามารถแก้ปัญหาได้ แต่อย่างไรก็ตามสำหรับการวิจัย ทางดนตรีศึกษานั้น สามารถนำวิธีการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนาทางการศึกษา (Educational Ethnography) มาเป็นทางเลือกสำหรับการเปิดมุมมองให้กับครูหรือนักวิจัยได้เห็นถึงควมมีลักษณะเฉพาะในการเรียนรู้ของ นักเรียน และช่วยให้ครูอาศัยข้อได้เปรียบของความเป็น “คนใน” ที่เข้าใจสภาพปัญหาและบริบทอย่างถ่องแท้ สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชั้นเรียนดนตรี ระดับประถมศึกษาที่นักเรียนอยู่ในช่วงวัยที่มีความอ่อนไหวต่อการเรียนรู้ อีกทั้งเด็กในยุคปัจจุบันมีแนวโน้มที่ จะมีการเรียนรู้ที่แตกต่างกับเด็กที่อยู่ในยุคสองทศวรรษที่ผ่านมา อันเนื่องมาจากผลของการพัฒนาสื่อและ เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เด็กสามารถเข้าถึงความรู้ทางดนตรีได้ในหลายรูปแบบตามความสนใจ ของพวกเขา ซึ่งอาจอยู่นอกกรอบของชุดความรู้ที่ถูกจัดวางไว้ในหลักสูตรการศึกษา การนำกระบวนการวิจัย เชิงชาติพันธุ์วรรณนาทางการศึกษา มาปรับใช้ศึกษาในชั้นเรียนดนตรีเป็นทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจ และช่วยให้ เข้าใจบริบทและสภาพปัญหาชั้นเรียนในเชิงลึกที่จะนำไปสู่การพัฒนาและปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียน การสอน ให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ต่อไป

References

- [1] Chiengchana, N. (2007). *Synthesis of research in music education: Meta-analysis content analysis* [Unpublished master's thesis]. Chulalongkorn University. (in Thai)
- [2] Pumin, P. (2014). *An analytical study of music education research in Thailand during 2002-2011* [Unpublished doctoral dissertation]. Mahidol University. (in Thai)
- [3] Suttachitt, N., Chiengchana, N., & Treemas, C. (2018). The development of training modules for elementary music teacher, grades 4-6 on teaching music based on Kodaly principles and brain-based learning theory. *Journal of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University*, 10(2), 276-294. (in Thai)
- [4] Trachoo, K., Chuangprakhon, S., & Lohamart, C. (2021). The development of musical learning activities based on Dalcroze structural model for Prathomsuksa 4 students. *Journal of Humanities and Social Science, Mahasarakham University*, 40(4), 7-18. (in Thai)

- [5] Tongnam, Y., & Suttachitt, N. (2019). The transmission processes in Tro performance by Thongchai Samee. *Institute of Culture and Arts Journal Srinakharinwirot University*, 40(4), 7-18. (in Thai)
- [6] Udtaisuk, D. (2018). Analysis of factors affecting achievement in music enculturation from Kru Surang Duriyapan (Thai national artist), who made a major contribution to Thai vocal Music. *Journal of Education Studies, Chulalongkorn University*, 46(4), 168-187. (in Thai)
- [7] Huncharoen, G. (2018). Teaching module on listening skills applied from Orff, Kodaly and Dalcroze methods for grade 1 students. *Journal of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University*, 10(1), 60-90. (in Thai)
- [8] Sastra, U., Triwaranyu, C., & Chuppunnarat, Y. (2019). An instructional process for promoting ability in Thai musical creativity for lower secondary students: Lesson learned from the National Artist in Performing Art (Thai Music). *Journal of Education Studies, Chulalongkorn University*, 47(2), 544-568. (in Thai)
- [9] Chuppunnarat, Y., Laovanich, V., & Laovanich, M. (2018). *The status and approach of music education resource management in Thailand's institutions: Ministry of Culture's policy formulation and implementation*. Ministry of Culture. (in Thai)
- [10] Bloome, D. (2011). Classroom ethnography. In M. Grenfell, D. Bloome, C. Hardy, K. Pahl, J. Rowsell & B.V. Street (Eds.), *Language, ethnography, and education: Bridging new literacy studies and Bourdieu* (pp. 6-25). New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203836057-2>
- [11] Phothisita, C. (2009). *Sciences and arts of qualitative research* (5th ed.). Amarin Printing. (in Thai)
- [12] Sirisri, A. (1988). The using of ethnographical methodologies in educational research. *Journal of Research Methodology*, 3(2), 19-29. (in Thai)
- [13] Geertz, C. (1973). *The interpretation of culture*. Basic Books.
- [14] Masemann, V. L. (1982). Critical ethnography in the study of comparative education. *Comparative Education Review*, 26(1), 1-15.
- [15] Erickson, F. (2010). Classroom ethnography. *International Encyclopedia of Education*, 320-325.
- [16] Janthawanich, S. (2016). *Qualitative research methodologies* (23rd ed.). Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- [17] Zimmerman, J. R. (1982). *The musical experiences of two groups of children in one elementary school: An ethnographic study* [Unpublished doctoral dissertation]. The Ohio State University, Columbus.

- [18] Krueger, P. J. (1987). Ethnographic research methodology in music education. *Journal of Research in Music Education*, 35(2), 69-77.
- [19] Victor, E. (2014). I did that wrong and it sounded good: An ethnographical study of Vernacular music making in higher education [Unpublished doctoral dissertation]. University of South Florida.
- [20] Emily, T.S. (2011). *Our musical school: Ethnographic methods and culturally relevant pedagogy in elementary general music* [Unpublished master's thesis]. University of Maryland.
- [21] Holzer, M.F. (2007). *Aesthetic education, inquiry and the imagination*. Lincoln Center Institute for the Arts in Education.
- [22] Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd edition). SAGE.
- [23] Davis, R. B., & Maher, C. A. (1990). What do we do when we do mathematics? In R. B. Davis, C. A. Maher & N. Noddings (Eds.), *Constructivist views on the teaching and learning of mathematics. Journal for Research in Mathematics Education Monograph* (4th ed.). (pp. 65-78). Reston: National Council of Teachers of Mathematics.
- [24] Maher, C. A. (2005). How students structure their investigations and learn mathematics: Insights from a long-term study. *The Journal of Mathematical Behavior*, 24(1), 1-14.